

De gevangenenbewaarder

Periodethema: Paulus op reis
Handelingen 16: 23-40

a. Gevangengenomen (Hand. 16: 16-24)

UITLEG VAN DE TEKST

De eerste stappen in Europa zijn gezet. Paulus en Silas ontmoeten een dienstmaagd met een waarzeggende geest. Ze loopt Paulus en zijn metgezellen achterna. Ze roept. Paulus maakt er een eind aan. Hij spreekt een gebod uit in de Naam van de Jezus Christus. 'Ga uit van haar' luidt het bevel. De waarzeggende geest moet gehoorzamen en verlaat de vrouw. Dat valt niet goed (vers 19) bij haar heren. Ze grijpen Paulus en Silas en brengen hen naar de markt voor de oversten. Ze dienen (vers 20) een aanklacht in. Het brengt de hoofdmannen ertoe om hen de kleren te laten afscheuren en ze te laten geselen (Gr. rabdizein wat stokslagen geven betekent). Paulus en Silas hebben geen enkele kans gekregen om zichzelf te verdedigen tegen de aanklacht. Ook niet om te vertellen wie ze zijn. Zonder vorm van proces ontvangen ze een zware straf. Zo krijgen ze (vers 23) vele slagen (Gr. plegas wat slagen, wonden, striemen betekent). Direct daarop worden ze, waarschijnlijk zonder fatsoenlijke verzorging van hun wonden, in de gevangenis geworpen. De stokbewaarder (Gr. desmophulaki wat gevangenenbewaarder, cipier betekent) krijgt de opdracht om ze in verzekerde bewaring te houden. Deze gehoorzaamt (vers 24) nauwkeurig het gegeven bevel. Hij werpt ze in de binnenste (Gr. esooteran wat binnenste betekent). Het woord wordt ook gebruikt om het heilige der heiligen, het binnenste heiligdom aan te duiden) kerker.

Hun voeten worden verzekerd (gr. esphalisato wat stevig vastmaken betekent) in een stok (gr. xulon waarmee een balk met gaten wordt aangeduid waarin de voeten, de handen of de hals van een gevangene werden gestoken).

TER OVERWEGING

Zoals in oorlogstijd een invasie op verzet en een tegenaanval kon rekenen, zo geldt dat ook nu. Waar het Koninkrijk van God terrein lijkt te winnen, daar komt verzet van de duivel. Het is goed als we dit aspect laten zien aan de kinderen. Het volgen van de Heere Jezus zal altijd strijd opleveren. De duivel schuwt geen middel om te proberen het werk van God af te breken. Paulus wil geen vermenging van Gods heiligheid en het spreken van een boze geest. Met de kinderen kunnen we erover spreken dat sommige dingen niet samengaan. Waar je aan de ene kant de heilige God wilt volgen, kun je niet aan de andere kant allerlei onheilige dingen doen. Niet de heren (kurioi) van deze dienstmaagd hebben de macht, ook niet de duivel zelf, maar de Heere (Kurios) Jezus. In Zijn Naam wordt de geest uitgeworpen. We mogen de kinderen vertellen dat Zijn macht groter is dan welke macht we ook ontmoeten in ons leven. Paulus en Silas wordt onrecht aangedaan. Ze worden zonder proces veroordeeld en gestraft. Hoe slecht ook, toch kunnen we met de kinderen bespreken dat ons gedrag vaak lijkt op dat van de mannen in Filippi. Vaak hebben ook wij mensen al veroordeeld voordat ze zichzelf hebben kunnen verdedigen. De mannen van Filippi discrimineren. Ze zeggen dat Paulus en Silas Joden zijn die de Romeinen verkeerde dingen willen opleggen.

Dit is uiterst actueel en herkenbaar voor de kinderen. Ook in onze tijd worden mensen beoordeeld op hun afkomst en geloof. Ze kunnen dan geen goed meer doen. De Bijbel wijst ons een andere weg.

GELOOFSLEER

Zie Heidelbergse Catechismus zondag 52 over de macht van de duivel en de noodzaak van bewaring door de Heere. In zondag 13 wordt beleden dat Jezus' Heere is en Hij alleen.

b. Zingen in de nacht (Hand. 16: 25-34)

UITLEG VAN DE TEKST

Lukas laat nu (vers 25) iets zien van de reactie van Paulus en Silas. Ongetwijfeld zijn ze gewond geraakt en hebben ze pijn geleden. Toch lezen we dat ze hebben gebeden (Gr. proseuchomai wat ook aanbidden kan betekenen) en gezongen (Gr. hymnōn waarin we het woord hymne herkennen en wat zingen of lofzingen betekent). De andere gevangenen hebben hen gehoord (Gr. epakroaomai wat luisteren betekent). Plots (vers 26) is er een grote aardbeving (Gr. seismos). Daardoor worden de fundamenten (Gr. themalia wat fundering betekent) van de gevangenis bewogen (Gr. saleuthenai wat schudden betekent). Het schudden is zo sterk dat de deuren van de kerkers opengaan en de boeien van de gevangenen losgaan. Ook de stokbewaarder is wakker geworden van de aardbeving (vers 27). Hij schrikt geweldig als hij ziet dat de deuren van de gevangenis openstaan. Hij vermoedt dat iedereen gevlucht is. Dat betekent dat hij te kortgeschoten is. Nadrukkelijk heeft hij een gebod (vers 24) ontvangen om in ieder geval Paulus en Silas niet te laten ontsnappen. De man is ten einde raad. Hij wil zichzelf ombrengen. Zo bang is hij voor de reactie van de hoofdmannen (vers 20). Het laat iets zien van de hardheid van het regime in Filippi in die dagen. Plichtsverzuim kan je het leven kosten. Wat een maatschappij! Paulus weet het (vers 28). Hij roept de man toe zichzelf geen kwaad te doen. Niemand is ontsnapt. Daarop (vers 29) eist de stokbewaarder licht en springt (Gr. eisepedesen wat binnenspringen of onstuimig binnenrennen betekent) de gevangenis binnen. Hij heeft als hij neervalt aan de voeten van Paulus en Silas. Hij brengt (vers 30) ze naar buiten. Dan stelt hij een verrassende vraag: 'Heren (Gr. kurioi), wat moet ik doen, opdat ik zalig (Gr. soizoo wat gered worden betekent) worde?' De vraag is verrassend, omdat hij nu deze twee mannen 'heren' noemt. Daarnaast is door dit alles het diepe besef in zijn hart gekomen dat deze mannen werkelijk mannen van God zijn.

Niet alleen dat dienstmeisje met de waarzeggende geest had redding nodig, hijzelf ook! Het antwoord (vers 31) bevat in zijn eenvoud het hele evangelie. 'Geloof (Gr. pisteuson wat betekent je vertrouwen stellen op, geloven in) de Heere (Gr. Kurios) Jezus Christus en gij zult zalig worden, gij en uw huis.' Wie leert te vertrouwen op de Heere Jezus en Zijn werk, krijgt deel aan dat werk en dat betekent redding. Direct betrekken Paulus en Silas ook het huis van de stokbewaarder erbij (vers 32). De man staat niet alleen in de wereld. Het hele huis ontvangt nu het woord van de Heere (Gr. Kurios). Opnieuw zien we (evenals bij Lydia) dat Paulus en Silas denken in de lijn van het verbond. Bij de stokbewaarder hoort 'zijn huis.' Dat huis ontvangt dan ook het heil. De stokbewaarder neemt (vers 33) Paulus en Silas in huis en wast hun wonden. Diezelfde nacht nog worden de stokbewaarder en de zijnen gedoopt. De volgende dag (vers 34) zet hij Paulus en Silas een maaltijd voor. Dat is een teken van verbondenheid en gemeenschap. Van gevangenen (vijanden) zijn ze vrienden geworden. Strikt genomen heeft de stokbewaarder ontdekt dat niet zij, maar dat hij en zijn huis die nacht 'bevrijd' zijn. Daarom is hij vol vreugde, omdat hij met zijn huis geloven mag in God. Dat is zijn redding (bevrijding).

TER OVERWEGING

Paulus en Silas zingen in de nacht. Allereerst hebben ze de kracht daarvoor ontvangen. We moeten oppassen dat we niet deze twee mannen op een voetstuk plaatsen. Dan worden ze gelovigen op 'eenzame hoogte' en krijgen de kinderen het gevoel dat ze zelf nooit op die hoogte zullen komen. De kracht om nu te zingen komt van God.

Paulus en Silas zijn vol vreugde, omdat ze mogen lijden voor hun Heere. Paulus spreekt vaker over de eer van het lijden voor Christus (Fil. 1: 29, Kol. 1: 24). We kunnen met de kinderen bespreken dat het dienen van de Heere Jezus ook lijden mee zal brengen. De duivel zal blijven aanvallen. Wie gelooft wordt door de wereld veracht. Soms worden mensen vanwege hun geloof opgesloten, gemarteld en gedood. Laten we de kinderen leren te bidden voor een ieder die moet lijden voor de Heere Jezus. Er gaat een geweldig getuigenis uit van dit zingen. De pijn brengt ze niet tot vloeken (zoals wij vaak zien), maar tot zingen. Zelfs de meest geharde criminelen luisteren verbaasd naar dit zingen (vers 25). Ook in onze tijd merken we dat er een geweldig getuigenis uitgaat van mensen die zingen van de goedheid van God in hun nood. We mogen met de kinderen bidden dat wij leren om te zingen in nood. Heel het gedeelte draait om de vraag wie nu de Heere is. Het meisje is niet van haar 'heren', maar van God. De stokbewaarder moet niet zozeer zijn 'heren' vrezen, maar de Heere. In dit alles laat God zien dat Hij alleen de Heere is.

De stokbewaarder gaat zien dat hij bevrijding nodig heeft. Niet Paulus en Silas moeten 'gered' worden, maar hijzelf. Hij stelt de belangrijkste vraag die een mens kan stellen: 'Wat moet ik doen om gered te worden.' Deze vraag wil de Heere ook de kinderen op de lippen leggen.

De belangrijke vraag wordt gevolgd door het antwoord. Niet wat we doen, zelfs niet ons zingen in de nacht, redt ons. Geloof in de Heere Jezus Christus is het antwoord. Zijn werk en Zijn bloed reinigen ons van alle zonden. Als ik dat geloof, daarop vertrouw met heel mijn hart, ben ik gered.

Direct wordt ook het huis van de stokbewaarder meegetrokken in deze redding. Zo bedoelt de Heere het verbond. Het gaat om ons en ons huis. Om ons en onze kinderen. Ze mogen delen in het heil. Natuurlijk wordt van ieder in het huis ook persoonlijk geloof gevraagd. Ze kunnen niet 'meeliften' op het geloof van de stokbewaarder. Wel wordt zo duidelijk dat het heil ook voor hen is.

Wie bevrijd is, dankt. Dat leert de stokbewaarder ons. Hij richt een maaltijd aan. Hij dankt de Heere. Hij is het, die nu zingt.

GELOOFSLEER

In zondag 10 van de Heidelbergse Catechismus wordt beleden hoe ook heel moeilijke omstandigheden niet buiten de Heere omgaan, maar juist door Hem worden gebruikt ten goede (zie ook artikel 13 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis over de voorzienigheid van God). Zie zondag 27 voor de 'huisdoop'/kinderdoop.

c. Er moet recht gedaan worden (Hand. 16: 35-40)

UITLEG VAN DE TEKST

Er is ook iets veranderd (vers 36) in de houding van de hoofdmannen (Gr. strategos). Of dat nu komt door de aardbeving is onduidelijk, maar je zou het wel vermoeden. Ze sturen de stadsdienaars (Gr. rabdouchous wat betekent 'degenen die de roede dragen' als symbool van bevoegdheid tot straffen) om Paulus en Silas los te laten. De stokbewaarder (vers 37) ontvangt deze boodschap en geeft het door aan Paulus. Ze zijn vrij om te gaan en mogen in vrede, zonder vervolging, verder reizen.

Maar zo gemakkelijk laat Paulus (vers 38) ze er niet mee weggkomen. Ze zijn aangesproken als Joden (vers 20) en zonder verder proces geslagen en gevangen gezet. Ze zijn echter Romeinen! Zonder wettelijke veroordeling (Gr. atakritos wat betekent gestraft zonder wettelijk onderzoek) hebben ze hen in het openbaar gegeseld (Gr. deirantes wat afranselen betekent). Zonder vorm van proces zijn ze gevangen gezet. Zouden ze dan hen nu met de stille trom (Gr. lathrai wat verborgen, ongemerkt, in het geheim betekent) laten vertrekken? Paulus eist dat ze hen in het openbaar uitgeleide zullen doen. De stadsdienaars (vers 38) brengen de boodschap bij de hoofdmannen. Het veroorzaakt paniek nu ze ontdekken dat ze dit hebben gedaan met Romeinse burgers. Ze komen (vers 39) en bidden hen, waarschijnlijk om vergeving van dit kwaad, en doen hen uitgeleide uit de gevangenis. Formeel worden ze dus van verdere vervolging ontslagen en in het openbaar wordt duidelijk gemaakt dat de hoofdmannen verkeerd hebben gehandeld. Wel maken de hoofdmannen duidelijk dat ze het liefst hebben dat Paulus en Silas de stad verlaten. Paulus en Silas (vers 40) gaan naar het huis van Lydia. Daar vertroosten ze de broeders (leden van de kleine gemeenschap) en verlaten de stad.

TER OVERWEGING

God doet geen half werk. Niet alleen de stokbewaarder komt tot de overtuiging dat de mannen vrijheid verdienen. Ook de hoofdmannen beseffen dat ze verkeerd hebben gehandeld. We weten niet goed hoe dat komt. Wel door Wie.

Paulus wil dat er recht wordt gedaan. Hij had blij kunnen zijn met de bevrijding en zonder al te veel moeite weg kunnen gaan. Dat doet hij niet. Recht moet aan het licht komen. Met de kinderen kunnen we bespreken dat recht doen niet de makkelijkste weg is, maar wel de beste. Mensen moeten weten waar ze gedwaald hebben. Dan is inkeer mogelijk en kunnen mensen hun fout herstellen.

GELOOFSLEER

Onze God is een God van recht. Hij stapt niet over het onrecht heen. Dit geldt zeker voor het onrecht dat we Hem aandoen. Zie Heidelbergse Catechismus, zondag 5-6.

